

חולין פא פה
ADDENDUM

משה שווערד

ספר קהלות יעקב

פא	יעקב	חולין סימן כג	קהלות
<p>לחול ע"י שחיטה זו איסור חולין שנשחטו בעזרה וכבר עמד צדק הלח"מ בפ"ג משחיטה וט"ן שם.</p>	<p><u>וראיתי בלג אר"י לדף פ"ה שכתב לבאר דעה הרמב"ם ז"ל דכי ביכי דראה רבי דבריו של ר"ש גבי כיסוי הדם משום דכתוב אשר יאכל ה"ג גבי איסור חוב"ע דלמד מקרא דכי ירחק רחוק ואלת לאפקי בקירוב מקום ובהם נמי כתיב ואכלת לומר שהדיוק לאסור בקירוב מקום אינו אלא בזביחה הראויה לאכילה וכ"כ כתבו התוס' פסחים דכ"ד הא דלא קאמר הכל מודים בחוב"ע דלוקין עליהם שלא כדרך הנאהן משום דאכילה כתיב בהו ע"ש. ולענין ג"ו דוחק שהרמב"ם ז"ל הפס ילפוחא מעלמו מה שלא נאמר בגמרא ובפרט שרי הייא או ר' אושעיא ששנו את הברייתא שנו לדברי ר"מ בלשון חכמים אשר זכו רא"י דבברי כותיה כדאמרי בסוגין ראה רבי דברי ר"מ באות"כ ושנאו בלשון חכמים וכו'.</u></p>	<p>סימן כג בענין שחיטת חולין בעזרה [לדף פ"ה]</p>	<p><u>כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות שחיטה ה"ג דכשחט חולין בעזרה אסור בהנאה אבל הנוחר בו והשוחט ונמלא ערפה בו מותרין בהנאה, וכו' פלוגתא דר"ש וחכמים בקדושין דנ"ח וחולין פ"ה ע"ג דתניא השוחט את העריפה או ששחט ונמלא ערפה זה חב חולין בעזרה ר"ש מתיר בהנאה וחכמים אוסרין. וכתב הכ"מ דלר"ן טעם למה פסק כר"ש נגד חכמים. וצויתו קשה דהא עמא דר"ש הוא משום דאזיל לשיטתו דקסבר שחיטה שאינה ראוי לא שמה שחיטה וכי מבואר שם בחולין. דאמרי דאע"פ דקו"ל דגם שחיטת עריפה מטהרתו מידי נבילה מ"מ כשחט הערפה חולין בעזרה סד"ה הואיל ואמר ר"ש מותרת בהנאה אלמא לאו שחיטה היא כלל אימא מידי נבילה נמי לא מטהרה קמ"ל ע"ש, כרי דהא דמתיר ר"ש בהנאה הוא משום דלאו שחיטה היא וכיינו לשיטתו דקסבר שחיטה שא"ר ל"ש שחיטה. וכרי הרמב"ם ז"ל גראה דפוסק בכל דוכתי דשחיטה שא"ר שמה שחיטה דרק לענין כיסוי הדם פסק כר"ש בפ"ד כ"י משחיטה וביאר שם טעמא משום דכתיב אשר יאכל וכדאמרי ראה רבי דבריו של ר"ש בביסוי בו, אבל בהלכות אות"כ בפ"ג משחיטה ה"ו דפסק כר"מ הקדים וכתב דרך כלל דשחיטה שאינה ראוי לאכילה שמה שחיטה ושליכך הי"ב אות"כ גם כשחט עריפה וכ"פ בפ"ג מנבחה ה"ה דשוחט עריפה הי"ב דדו"ה, וכיון דשחיטה שא"ר בכל דוכתי שמה שחיטה מלבד בביסוי הדם דכתיב אשר יאכל אי"ב כי כי פסק בשחיטת עריפה חוב"ע דמותר בהנאה כר"ש הא ר"ש לטעמי דסבר ששא"ר ל"ש שחיטה ואן קו"ל כרבנן וראוי שפיר</u></p>
<p><u>והגרעק"א ז"ל במערכה על ענין חוב"ע שנדפס בסוף ספר חידושי רעק"א ז"ל על חולין כתב לבאר דברי הרמב"ם ז"ל דאפי' אי שחיטה שא"ר שמה שחיטה איכא טעמא רבא לומר גבי שוחט בהמת חולין עריפה בעזרה דמותרת בהנאה דכרי זה פשוט דאיסור אכילה מהמת לתא דחוב"ע לא חל על העריפה מטעמא דאין איסור חל על איסור שאיסור חוב"ע אינו לא כולל ולא מוסף לאיסור עריפה דאע"פ שמהמת חוב"ע יש תוספות חומר על עריפה דהא חוב"ע אסור נמי בהנאה מ"מ הא כבר הוכיחו התוס' חולין דף ק"א א' ד"ה באיסור בו דאיה"ג לא נחשב בגדר מוסף ע"ש, וא"כ איסור האכילה מהמת חוב"ע ליכא כיון שלא חל איסור חוב"ע לאיסור עריפה ולכרמב"ם ז"ל לשיטתו ממילא לא חל נמי איסור בהנאה דחוב"ע וכו' ע"פ</u></p>			

דבריו ז"ל הודיע צפיהמ"ש כריחות פ"ג
 במשנה יש אוכל אחת שכתב שם הנקודה
 הנפלאה הוא דמזוהר ההם דאיסור
 מוקדשין חל על איסור חגב מטעם מיגו
 דמוסיף איסור הנאה, וה"כ מי"ע לא אמרי
 במצול נצינה או חגב [חרצה] בהגב שיהו
 איסור צב"ח הנצינה וחלצ מטעם דהוי צב"ח
 איסור מוסיף שמוסיף אי"כ, ומצוה
 הרמב"ם ז"ל שאין זה מוסיף, דאדרבא
 אמרינן מבין שלא חל איסור הכילה דצב"ח
 ממיילא ליכא נמי איסור הנאה ולא נאמר
 דין איסור הנאה במאכלות אסורות אלא
 היכא שנאסר באכילה, אבל במקום שלא
 חל איסור האכילה מטעם האחעי"א שרי
 נמי בהנאה ע"ש הי"ע, וה"כ מה"ט נמי
 בשו"ע חוב"ע עריפה שפיר מותר בהנאה
 אפינו חי שחיטה שא"ר שמה שחיטה, כיון
 דמ"מ איסור הכילה מלך להא דחוב"ע לא
 חל מטעם דאחעי"א ממילא לא חל נמי
 איסור בהנאה לדברי הרמב"ם ז"ל בהנקודה
 הנפלאה הנ"ל דכל שלא חל האיסור הכילה
 ממילא גם איסור הנאה לא חל שאיסור
 הנאה קשור צנחאי אס יחול האיסור הכילה,
 ומש"כ א"ע"פ שהרמב"ם ז"ל פוסק דשחיטה
 שא"ר שמה שחיטה שפיר פסק דשו"ע
 חוב"ע עריפה שרי בהנאה כ"ז דברי
 הגרעק"א ז"ל וקיימתי מסבא צב"י.
 והא דאמרי צבוגיא דדף פ"ה דסד"א
 הואיל ואר"ש [דשחיטת ערפה חוב"ע]
 מותר בהנאה אלמא לאו שחיטה היא כלל,
 צאמת ל"ע עוצה מנגן דמשום דלאו שחיטה
 היא כלל מתיר ר"ש בהנאה דלמא מטעם
 דאחעי"א הוא, וכן אמת דודאי איכא נמי
 טעמא דלאו שחיטה היא דהא ר"ש לשיטהו
 דקסבר שחיטה שא"ר ל"ש שחיטה ודאי
 מה"ט אין לחול עליו איסור חוב"ע לאוסרו
 בהנאה מ"מ איך הוה ס"ד לעשות הוכחה
 ממה דשרי בהנאה לומר דמה"ט אינה
 שחיטה אפי' לטבר מידי נצינה, הלא הכא
 צלח טעם דשש"ר לא נאסר בהנאה מטעמא

דאחעי"א וכמשנ"ת. וכבר עמד בזה
 הגרעק"א ז"ל שמה במערכת חוב"ע וערה
 ברצה בקושיא זו ע"ש הי"ע.
 והנראה בזה, דצאמת טיקר דברי הגמי
 ל"כ דאמרי שזכ פשוט דא"ע"פ
 דשש"ר לא שמה שחיטה מ"מ מודה ר"ש
 ששחיטת הטרפה מעברתה מנצינה דלמוד
 מקרא דוכי ימות מן הצבחה כו' ולא
 חילטיק ר' אבא לאשמועין דמודה ר"ש
 דשחיטה שא"ר מעבר מידי נצינה לכה"א
 דשחט ערפה חוב"ע סד"א מדשרי בהנאה
 חימא מידי נצינה נמי לא מעבר קמ"ל
 ויכי ס"ד ללמוד מהא דשרי בהנאה שאינה
 שחיטה אפי' לטבר מנצינה, הלא כך הוא
 הדין לר"ש בכל מקום דשחיטה שא"ר ל"ש
 שחיטה לענין אוח"צ וכיוי הדם ודו"ה
 ושחט על החמץ, ומ"מ השחיטה שא"ר מהני
 לענין לטבר מידי נצינה, ואיך הוה ס"ד
 ללמוד מהא דלא הוי שחיטה לענין חלות
 איסור חוב"ע דלא מעברת נמי מידי נצינה.
 ומלאתו שכבר חמס והחפלא בזה הלכ ארי
 והעלה דהא דאמרי דסד"א דלא מעבר מידי
 נצינה לא שס"ד דמדאורייתא אינה מעברת
 מידי נצינה, אלא שס"ד דמדרבנן ראו
 להחמיר שאותה שחיטה שמחמת דין שש"ר
 נפקע איסור חוב"ע [דעל ידי כן ניכר לכל
 שאין דין אותה צב"ח שחיטה] וראוי
 להחמיר מדרבנן שגם לענין לטבר מנצינה
 לאו שחיטה היא [אולי גזר שמה יאמרו
 ראינו בהמה שאינו בדין שחוטט ומ"מ אינו
 מטמא כנצינה ואחי למימר דגם נותר
 ומעקר אינו מטמא] ע"ש צ"ל ודבריו ז"ל
 מוכרחים. ומעתה ניחא נמי מה שבקשינו
 כיון דהא דאינו נאסר בהנאה מטעם חוב"ע
 איה צ"י טעמא אחרונה דהיינו מטעם
 אחעי"א אי"כ כיכי הוה ס"ד לומר דמדלאו
 שחיטה הוא לענין חוב"ע ומותר בהנאה, לאו
 שחיטה היא אפי' לטבר מנצינה הלא בהא
 דלא נאסר בהנאה איכא עטמא דאחעי"א,
 אבל לפי מש"כ הלכ ארי דאינו אלא ס"ד

ש"ס נאמר לענין איסור אכילה אלאחע"א ממילא גם איסור הנאה לא יחול שלא נאמר איסור הנאה אלא בשנאסר מחמתו באכילה וכ"ל לפ"ז לרי"ך ביאור למה גבי קדשים מחשב אי"כ צדור מוסף ולמה לא נאמר גם בהקדש שנה נאסר בהנאה אלא צנחאי א"ס יחול עליו האיסור לענין אכילה ועיין בפלתי סי' פ"ז ס"ק י"ג [בביאו כאן במערכה מן הגרעק"א ז"ל] שמצא דאיסור ההנאה דהקדש הא חל בכללו על כל הבהמה וממילא החלב בכלל ולא הצנחאי היטב סברא זו, שמלשון הרמב"ם ז"ל צפי המשניות שם שכתב צו"ל, שצ"ש צחלב נאסר בהנאה מפני שאסרו הכהו"צ לאכילה כו' עכ"ל, משמע שהסבה לחלות "איסור הנאה" הוא זה שנאסר באכילה. ולכאורה צ"ל לא יועיל כולל [לומר שחל אי"כ דצ"ח גם צ"ח שנה נאסר באיסור אכילה דצ"ח ככולל דאחרים] כיון שאין כאן הסיבה האוסרת וא"כ אי נומא כה"ג בהקדש שרק חלות איסור אכילה אחפלא מצ"ח לאיסור הנאה לכאורה לא יועיל צ"ח מה שהאי"כ חל אשאר הבהמה ויש לפלפל וקארתו.

והנראה לענ"ד צביאור החילוק שבין אי"כ דהקדש לשאר אי"כ לפי שצ"ח מאכלות שאסרה תורה בהנאה איכא אזכרה מיוחדת על אכילה וצ"ח אמרי שהאיסור הנאה צ"ח לסבת שנאסר באכילה [ואולי הוצר הרמב"ם ז"ל שיסוד אי"כ הוא משום הרחקה שלא יצא לאוכלו ולכן כ"ז שלא נאסר באכילה אין מקום שתחול אי"כ] אצל בהקדש ליכא כלל איסור אכילה רק איסור הנאה שאפילו אוכלו אין החטא מחמת האכילה אלא מחמת ההנאה שבהנה מהקדש שהרי כג איסורי אכילה שיעורן כצ"ח ואינו צמיעלה אפי' אכל את הקודש לא מעל כצ"ח אפי' יש צ"ח שוב פרוטה כמצ"ח בהדיא בכריתות דכ"ג באכילה נותר דצ"ח שו"פ וכ"מ בירושלמי פ"ו דתרומות

להחמיר מדרבנן אחי שפיר דלאו כו"ע דינא גמירי בכללי דאין איסור חל על איסור וכשרואין העולם שמתירין ערפה חוצ"ע בהנאה קסברי דזהו מטעם דלאו שחיטה היא כלל וראוי לגזור שגם לטבר מנצילה לאו שחיטה היא שלא יאמרו דגם נותר ומעקר מטברין מידי נצילה וכנ"ל.

בעיקר דברי הרמב"ם ז"ל בהקודה הנפלאה צדור הקושי למה צמ"ש חלב [תרצה] צחלב אינו חייב אכילתו משום צ"ח מטעם דאחע"א וברו צ"ח הוי איסור מוסף מיגו דאתוסף צ"ח איסור הנאה וכדאמרי' כה"ג בסוגיא דכריתות הקדשי' מיגו דאתוסף [על החלב] איסור הנאה כו' ונזה ציאר הרמב"ם ז"ל דהתם צ"ח חלב אי אמרי' שאין איסור אכילה דצ"ח חל, לא חל נמי האיסור הנאה שהאיסור הנאה לא נאמר אלא צנחאי אי יחול איסור האכילה כנ"ל. הנה המג"מ פ"ה מיוסדה"ת ה"ה סד"ה ויש לתמוה [בביאו הגרעק"א ז"ל שם במערכה כנ"ל] מצ"ח צ"ח אחר דלעולם איסור ההנאה דצ"ח חל על החלב הנותר בהנאה אלא שזה לא מביי שמחמתו יתחשב צ"ח איסור מוסף דלא מקרי מוסף אפי"כ יש מלקות בהוספה אצל צ"ח דצ"ח דליכא מלקות כמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ה ממאכ"א ה"ז ולכן אין זה נחשב איסור מוסף שמחמתו יחול נמי איסור אכילה דצ"ח שיש בו מלקות ע"ש. וכדברי המג"מ כתב ג"כ הלח"מ פ"ט ממאכ"א ה"ו ד"ה שאין כאן איסור כולל ע"ש. ולדבריהם ז"ל מצ"ח היטב הא דקדשים שאני שחל חלב מטעם הוספה דאיסור הנאה דהא הנהנה מהקדש צמ"ח אית צ"ח מלקות כמ"ש הרמב"ם ז"ל ריש הלכות מטילה ע"ש ומש"כ השיב שפיר איסור מוסף מחמת הוספה דאי"כ.

אבל לדברי הרמב"ם ז"ל בפיה"מ ה"ג שכתב צ"ח דאי"כ ל"ח מוסף מפני

דלמחניהין דגונז תרומה הקדש ולאכלה וכ"פ
 הרמב"ם ז"ל פ"י מתרומות הל' כ"ד ובספ"ח
 משגגות ובב"א כ"ז הרש"ש ז"ל בפסחים
 ל"ג ובמק"א כתבתי מזה צע"י. וחזין מכל
 זה דגם באוכל הקדש אינו חייב מדין אכילה
 אלא מדין הנאה ולכן לא סגי בכזית ובטעין
 ש"פ וממילא מוכח דכאן בהקדש עיקר
 האיסור הוא בהנאה ולא שצ"ח בדבר
 טעלה לאיסור האכילה ומכ"כ מהשב איסור
 ההנאה איסור מוסף ומכ"כ נמי לוקין
 אהנאה מהקדש ואינו אשאר אי"כ של
 מאכ"א כתב הרמב"ם ז"ל דאין לוקין, לפי
 דשאר אי"כ צ"ח רק כטעלה לאיסור
 האכילה משא"כ בהקדש שיעקר איסורו הוא
 ההנאה וכמשנ"ה.

והנה מדברי הרמב"ם ז"ל בפיהמ"ש
 מבואר דמשו"ה לא הוי אי"כ דצ"ח
 איסור מוסף לפי שאיסור ההנאה קשור
 באיסור האכילה וכיון דלא הל איסור
 האכילה מטעם אהע"ה ממילא לא הל
 איסור הנאה והלח"מ ומל"מ מבארים
 דאיסור ההנאה שפיר הל אלא שלא נחשב
 בגדר מוסף שיחול מהמתו איסור האכילה
 לפי שהאי"כ כזה שהוא איסור קטן שאין
 בו מלקות אינו נחשב כמוסף שממתו יחול
 איסור אכילה שיש בו מלקות. ונראה דשני
 הדרכים הללו מישך שייכי בהא דאמרינן
 ציבמות ל"ג לרי יוסי דגם היכא דאהע"ה
 מ"מ הל לענין לקוברו צין רשעים גמורים
 הכי אמר ריו"ה וכן רבא, אכן אין זה לכו"כ
 דצבוגי"ה שם לר"ה וב"ק לא אמר ר' יוסי
 דצר זה וע"ש בתוס'. ובספר בית הלוי ח"א
 סי' מ"ד כתב דהוא מחלוקת הפוסקים אי
 קוי"ל כהאי אוקימתא דלקוברו צין רשעים
 גמורים או לא, ובצרת מד"ה לקוברו צין
 רשעים גמורים נראה דקסבר דיעקר כללא
 דאהע"ה הוא רק לענין עונשין שאין עונשין
 לאיסור השני אצל איסורה מחמת איסור
 השני איכא ומשו"ה קוצרין אותו צין רשעים
 שחטאו בשני האיסורין.

ונראה דאם נאמר דהע"פ דאהע"ה מ"מ
 האיסור השני איכא רק שאין
 עונשין עליו לכאורה לא יתכן לומר כדברי
 פיהמ"ש [שאיסור הנאה קשור בהנאי
 דאיסור אכילה וכאשר נימא דאיסור אכילה
 אהע"ה ממילא לא הל אי"כ] שברי אפי'
 במקום דאמרי' אהע"ה שפיר הל איסור
 השני [להאוקימתא דלקוברו צין ר"ג] ורק
 עונש ליכא וממילא ראוי שתחול גם איסור
 ההנאה אפי' הת"ל שאי"כ הוא בהנאי
 דחלות איסור אכילה וכבר עמד בזה בספר
 פתח הבית כלל אהע"ה ע"פ ג', אצל עפ"י
 היסוד דאיסור השני הל לאיסורה ורק לענין
 עונשין לא הל מהבאר היטב מש"כ הלח"מ
 והמל"מ דאי"כ לא נחשב מוסף כיון שאין
 בו מלקות והיינו דאי משום שהוסף לענין
 איסורה בעלמא הלא זה ישנו בהאיסור
 השני עלמא בלא הכוספה של אי"כ, שברי
 בלא כולל ומוסף איסור הל על איסור לענין
 איסורה [לפי מאי דאמרי' לקוברו צין ר"ג]
 ומ"מ אין זה מועיל שיחול מה"כ גם לענין
 עונשין ומה יועיל הכוספה שהל אהנאה
 איסור יותר ממה שהוא עלמא הל לענין
 איסורין ומ"מ לעונשין אינו הל. וש"מ
 סברה זו בק"ה ליבמות דף ל"ג ד"ה ודרך
 עברי דבערותו על השע"מ פ"ז מאיסור' צ
 חות ו' ע"ש. אצל אי נימא דלהלכה לא
 קוי"ל כאוקימתא דלקוברו כו' ונמלא
 שבמקום דאמרי' אהע"ה אין האיסור השני
 הל כלל אפי' לאיסורה לפ"י שייך היטב
 לומר דאיכא דלענין איסור האכילה אמרי'
 אהע"ה לא הל נמי איסור ההנאה [להיסוד
 של פיהמ"ש דאי"כ קשור בהנאי דחלות
 איסור האכילה] שברי אי לא קוי"ל
 כאוקימתא דלקוברו כו' צאמת לא הל האיסור
 אכילה כלל אפילו לאיסורה וממילא לא הל
 נמי אי"כ הקשור בו, אצל לפ"י סברה
 הלח"מ ומל"מ אינו מוצן כ"כ דמכ' צכך
 שהוספה דאי"כ אין בו מלקות מ"מ תוספת
 הוא וחל וראוי לומר מיגו דהל הכוספה

דאי"כ ח"ל נמי לענין אכילה [דוגמא
 רחוקה לזה בסוכה ד"ז מיגו דהוי דופן
 לסוכה הוי דופן לשבת ח"כ שסוכה צע"ה
 ושבת באיסור סקילה כדעדין התם
 לריכותא דמקילתא לחמירתא אימא לא
 קמ"ל ע"ש].
ושוב מלמתי צקובץ הערות להגרא"צ
 וזכרמן ז"ל סיט"ז [מתולאה
 ראשונה] שהעיר דלפי מאי דאמרינן לקוברו
 כו' דמשמע דגם היכא דאהע"ה הל לענין
 איסורה מאי קאמר הרמב"ם ז"ל דכיון דאין
 איסור אכילה הל ממילא לא הל אי"כ
 שקשור בהנאי דאיסור אכילה והלא איסור
 אכילה שפיר הל אלא שאין עונשין עליו.
 ולמחמת מזה דגם לפוס מאי דאמרי' לקוברו
 צין ר"ג אין הכוונה שהאיסור הל אלא ר"ל
 דהע"פ שאין איסור השני הל כלל אמרי'
 צ"י לקוברו כו' כיון שצ"ח האיסור השני
 איכא ע"ש, וזה דלא כהצנת האחרונים ז"ל
 דהא דלקוברו וכי הוא מפני שהאיסור
 השני הל לענין איסורה. שכן תפסו הפ"צ
 והקדן אורה ובב"א הלוי. ולע"ד י"ל
 בפיהמ"ש כמש"כ לעיל שהרמב"ם ז"ל לא
 פסק כהאוקימתא דלקוברו כו' ואע"פ
 שצ"ח הלוי ח"א סי' מ"ד כתב להוכיח
 מדברי הרמב"ם ז"ל פ"ה משבועות הו"ה
 ושם הפ"ז דהרמב"ם פוסק כאוקימתא
 דלקוברו וכובר דאיכא איסורה גם היכא
 דאמרי' אהע"ה ע"ש היטב מ"מ לפי מה
 שכתב הרדב"ז ז"ל שם בהלכות שבועות
 ליכא ראי' כלל ע"ש היטב וקלרתי. [ע"ש
 דמפרש מש"כ הרמב"ם ז"ל דלוקה משום
 שבועת שוא קאי אהשבט לעצור על ד"ה
 ולא אהשבט לקיים ד"ה]. והנה דברי
 הרמב"ם ז"ל בהגקודה הנפלאה ה"ל עוד
 לריכין ביאור צכמה פרטים צמה שכתב שם
 ועי' קובץ הערות שם, והנראה דל"ל דהני
 ראיות שהביא הרמב"ם אינם בגדר ראיות
 מכריחות רק בגדר דוגמאות וסמוכים
 לסברתו ה"ל ע"ש היטב וקלרתי.